

*Mám rád všechny bodláky, trní i trnky, zkrátka všechno, co se nedá a brání se, aby nebylo sežráno.
Karel Čapek (1926)*

Jáchymovská výjimečnost

Světovou pověst si jáchymovské ložisko získalo ne pro svou velikost, ale proto, jaký význam hrály zde těžené nerostné suroviny v dějinách vědy, techniky a hospodářství.

Dlouholetá hornická tradice a značný hospodářský význam řadí Jáchymov k nejlépe prozkoumaným místům v naší republice. Svědčí o tom až neuvěřitelně pestrá škála prací a vědeckých studií z nejrůznějších vědních oborů. Maximum prací pochází ze 2. poloviny 19. století, z počátku 20. století a z období po 2. světové válce. Nejedna z kamínků skládajících mozaiku poznání pochází právě odtud.

Množství publikovaných i nepublikovaných prací převyšuje 1 300 příspěvků, nepočítaje v to rozsáhlé archivní materiály. Publikační činnost během socialistické éry byla ze známých důvodů naprostého utajování velmi kusá a veškeré údaje byly obvykle uloženy v nepublikovaných posudcích podnikových archivů. Takto značným rozsahem literatury se může pochlubit málokterá hornická oblast kdekoli na světě, a obecně, i málokteré město vůbec.

Význam jáchymovského ložiska potvrzují historická fakta. Rudní ložisko nikdy nepatřilo obsahem užitkových nerostů mezi ložiska velká, ať se jednalo o stříbrné rudy, rudy barevných kovů, o těžbu uranu na přípravu barev či izolaci radia, ani v případě využití uranu jako štěpného materiálu „pro mírové účely“. Faktem zůstane, že mělo význam zejména strategický. Své nerostné bohatství vždy vydalo v okamžiku, kdy poptávka značně převyšovala nabídku. Přesto, i po úplném vydobytí všech užitkových nerostných složek, něco zůstalo – radioaktivní voda. Těžbu této „suroviny“ dodnes zajišťuje nejstarší uranový důl světa, situovaný přímo na území města. Své jméno má od roku 1529, kdy byl smírně vyřešen spor těžařů a Důl Konstantin přejmenován na Svornost (Einigkeit). Bez tohoto „nerostu“ by jistě byl charakter města naprosto odlišný, existovalo-li by vůbec.

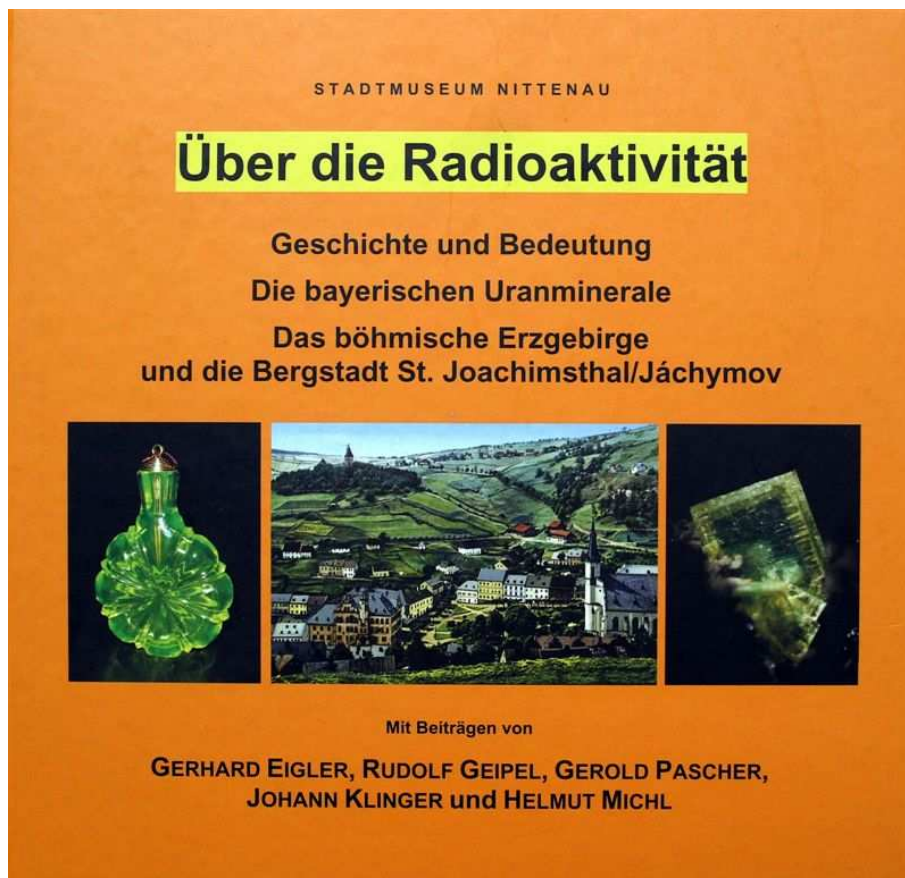

šachta Svornost

(nejedná se o požár, ale o hru světél na vodní mlze, stoupající z výdušné jámy Svornost za chladného počasí; 24. 2. 2005, 22:16)

Tato strategická výjimečnost ložiska měla bezesporu vliv i na dění ve městě. Město se střídavě bouřlivě rozvíjelo i upadalo, lákalo dobrodruhy i vzdělance, stávalo se centrem pokroku i obrazem utrpení, přičemž po každém úpadku se muselo začínat znovu od začátku, a každý další začátek byl vždy těžší než v předchozím období.

Střídání rozkvětu a úpadku bylo ovlivňováno hospodářskou situací, cenovými podmínkami odbytu kovů, rozvojem technologie dobývání a v neposlední řadě i politickou situací ve světě. Na stabilizaci poměrů města měla nesporně velký vliv i jeho poloha na rozhraní české a německé sféry vlivu, kde sehrálo nepochybně velkou roli náboženské smýšlení a politické zájmy, v jejichž důsledku docházelo k násilným přesunům obyvatel (rekatolizace, vyhnání českého obyvatelstva, odsun Němců). Díky strategické úloze ložiska docházelo k jeho bezostyšnému drancování, bez ohledu na budoucí vývoj. Tyto okolnosti, ale i jeho poloha v drsném horském klimatu, vedly k tomu, že se město nevyvíjelo obdobným způsobem jako naše jiná významná hornická města (Jihlava, Kutná Hora, Příbram...) a po počátečním i závěrečném nevídaně bouřlivém rozvoji ustrnulo na zhruba dnešní velikosti (kolem 3 000 obyvatel), bez vybudované průmyslové infrastruktury.

přestože v České republice už osud Jáchymova nikoho nezajímá, kupodivu za hranicemi zájem o význam města neopadl

(Nittenau, 2009)